

УДК 811.161.2'373.611

ЦЕРКОВНІ МЕТРИКИ РОЗВАДОВА ЯК ВАЖЛИВЕ ДЖЕРЕЛО ДОСЛІДЖЕННЯ АНТРОПОНІМІЇ СЕЛА

Олеся Сколозdra-Шепіtko

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра української мови імені професора Івана Ковалика,
вул. Університетська, 1/234, 79602 Львів, Україна,
тел.: (80 322) 239 47 17*

Обґрунтовано важливість залучення церковних метрик хрещених, вічних та померлих до основних джерел дослідження антропонімії конкретного села. Проаналізовано особливості номінації жителів села Розвадова. На основі метрик хрещених встановлено, якими іменами називали новонароджених у різні часові періоди, як змінювалася мода на імена, від яких чинників залежав вибір імені для новонародженого, як поіменовано позашлюбних дітей; описано особливості іменування осіб подвійними іменами, складено рейтинг найпопулярніших чоловічих та жіночих імен Розвадова за 200 років. Описано найцікавіші способи номінації осіб у метриках хрещених і померлих.

Ключові слова: номінація, антропонімія, власне ім'я, подвійні імена, найуживаніші імена.

Історична антропонімія була предметом наукових праць Г. Бучко, Л. Гумецької, Р. Керсти, Р. Осташа, І. Фаріон, М. Худаша, П. Чучки та ін. Як відомо, одним із основних джерел для дослідження історичної антропонімії на західноукраїнських землях є Йосифінська та Францисканська метрики, які є першими поземельними кадастрами в Галичині. Про цінність цих метрик слушно пише Г. Бучко, зазначаючи, що „метрики охоплюють практично іменування усього дорослого чоловічого і частково жіночого населення і подають у повному обсязі не лише імена, вживані в Галичині на рубежі XVIII - XIX ст., але і ті додаткові засоби ідентифікації особи, які використовувались у цей період” [1, с. 4]. На думку дослідниці, суцільний антропонімікон кожного населеного пункту окремо і всієї Галичини загалом дає змогу аналізувати етнічний склад населення міст і сіл Галичини, досліджувати засоби і способи ідентифікації особи в офіційних документах кінця XVIII – початку XIX ст., вивчати окремі компоненти антропонімічної системи того часу, а часова різниця в укладанні Йосифінської та Францисканської метрик дозволяє порівняти антропонімію кожного поселення і всього краю через три-чотири десятки років і встановити зміни, які відбулися в ній за цей період [1, с. 4].

Безумовно, для аналізу антропонімії певного регіону, до якого входить багато населених пунктів, перші поземельні кадастри Галичини є основним надійним і науково переконливим джерелом дослідження. Однак висновки щодо особливостей найменування жителів Розвадова у XVIII - XIX ст. лише на підставі цих метрик будуть не повні, тому для ґрунтового аналізу всієї антропонімії села доцільно залучати й інші джерела, оскільки у Йосифінській та Францисканській метриках зафіксовано лише номінації господарів, тобто власників земельних ділянок. На основі цих метрик не можемо з'ясувати особливостей іменування розвадівчан при хрещенні, не можна встановити всіх тенденцій іменування на певному історичному зрізі тощо, тому важливим джерелом для ономастичних студій будуть також церковні метрики, які зберігаються в розвадівській церкві Воскресіння Христового.

Загалом церковні метрики Розвадова – унікальне джерело для наукових та науково-популярних студій. Для історика – це можливість дослідити суспільні прошарки Розвадова за 250 років, з'ясувати: 1) якого року скільки людей померло, скільки народилося, а скільки одружилось; 2) скільки дітей було у сім'ях; 3) у якому віці одружувалися; 4) якої релігії були розвадівчани; 5) від яких хвороб найчастіше помирали люди; 6) яке становище в суспільстві вони посідали тощо.

Метрики також є важливим джерелом для генеалогічних досліджень, адже завдяки цим джерелам зроблено ґрунтовні родоводи багатьох розвадівських родин. Найбільшим досягненням стало опублікування родоводу командира УПА Романа Шухевича, предки якого походили із Розвадова. Роман Сколоздра вперше в науковому світі використав церковні метрики Розвадова, які підтвердили гіпотези вчених про походження родини Шухів-Шухевичів саме із с. Розвадова над Дністром.

І, безумовно, церковні метрики Розвадова цінні для дослідника-ономаста, оскільки допомагають дослідити не тільки те, які імена та прізвища були в селі, але й те, як вони розвивалися, змінювалися, поповнювалися чи зникали. На основі метрик можливо також виявити власне розвадівські прізвища, моделі найменування осіб та неофіційні способи ідентифікації жінки в цьому селі.

Метою розвідки є аналіз церковних метрик села Розвадова Миколаївського району Львівської області крізь призму номінації. Джерельною базою роботи є метрики хрещених, вінчаних і померлих села Розвадова від 1753 р. до 1970 р. Особливу увагу в розвідці звернено на найдавнішу метричну книгу – „Метрику хрещених, вінчаних та померлих 1753-1784 рр.», записи в якій зроблено староукраїнською мовою із вкрапленнями церковнослов'янізмів. Структурні моделі номінацій осіб у „Метриці хрещених Розвадова 1753-1784 рр.» уже були об'єктом лінгвістичного аналізу [4].

На основі метрик хрещених (народжених, *Liber patorum*) Розвадова можна з'ясувати, якими іменами називали новонароджених у різні часові зрізи, як називали позашлюбних дітей, якими моделями іменувалися батьки та куми, як залежав вибір імені від соціального стану особи.

У результаті дослідження метрик хрещених встановлено, що жителі Розвадова за 200 років були названі такими чоловічими іменами (тут і надалі у круглих дужках поруч із іменем указуватимемо на кількість іменованих упродовж 1753 - 1970 рр.): *Іван* (1003 іменованих), *Михайло* (710), *Василь* (508), *Микола* (420), *Степан* (304), *Роман* (264), *Андрій* (227), *Олексій* (205), *Теодор* (188), *Григорій* (187), *Володимир* (158), *Петро* (138), *Богдан* (112), *Ярослав* (81), *Ілля* (72), *Яків* (68), *Дмитро* (67), *Юрій* (66), *Семен* (63), *Ігор* (58), *Гнат* (57), *Антоній* (52), *Данило* (46), *Миرون* (37), *Павло* (36), *Онуфрій* (30), *Йосип* (27), *Костянтин* (24), *Пантелеймон* (23), *Тимофій* (23), *Гаврило* (20), *Лука* (20), *Лаврентій* (19), *Євстахій* (18), *Максим* (17), *Олег* (16), *Леонтій*, *Матвій*, *Прокіп* (по 13), *Пилип* (12), *Дем'ян* (11), *Віктор* (10), *Любомир*, *Орест* (9), *Зиновій*, *Кузьма*, *Тарас* (по 8), *Олександр* (6), *Кирило*, *Лев*, *Микита*, *Онисій*, *Яким* (по 5), *Євген*, *Сильвестр*, *Тома/Хома* (по 4), *Анатолій*, *Віталій*, *Зенон*, *Іларіон*, *Клеменс*, *Климентій*, *Корнелій* (по 3), *Амбросій*, *Афанасій*, *Діонісій*, *Євфрем*, *Мар'ян*, *Марко*, *Мирослав*, *Полікарп*, *Сава*, *Сергій*, *Сидор*, *Стахій*, *Титус*, *Трохим* (по 2), *Ананіс*, *Андронік*, *Аполлон*, *Валер'ян*, *Владислав*, *Гарасим*, *Геннадій*, *Генріх*, *Давид*, *Денис*, *Елізій*, *Еміліан*, *Йосафат*, *Кароль*, *Карпо*, *Кипріян*, *Леонід*, *Лонгін*, *Мар'ян*, *Маркіян*, *Мартин*, *Мелетій*, *Мечислав*, *Нестор*, *Онопрій*, *Остан*, *Патрицій*, *Пахом*, *Платон*, *Ростислав*, *Софроній*, *Станіслав*, *Юліан* (по 1). Загалом зафіксовано 110 чоловічих імен.

Жіночий іменник репрезентують імена: *Марія* (1235), *Анна* (838), *Катерина* (634), *Єфросина* (349), *Анастасія* (287), *Ольга* (181), *Параскева* (155), *Любов* (118), *Стефанія* (108), *Євдокія* (95), *Розалія* (85), *Надія* (83), *Олена* (79), *Софія* (59), *Ірина/Ірена* (58), *Оксана*

(56), Галина (48), Ксенія (48), Олександра (40), Віра (38), Варвара (36), Наталія (35), Тетяна (31), Агафія (30), Марина (27), Юліана/Юлія (27), Лідія (21), Ярослава (18), Матрона (17), Феверонія (14), Леся (13), Меланія (12), Текля (12), Єфимія (10), Магдалена (10), Мирослава (10), Дарія (8), Маріанна/Мар'яна (8), Світлана (8), Теодозія (8), Іванна (7), Орися (6), Христина (6), Марта (5), Євгенія (4), Валентина, Зоряна, Павлина (по 3), Антоніна, Богдана, Євстахія, Йозефа, Лілія, Ніна, Олеся, Романія, Уляна, Юстина (по 2), Ванда, Вероніка, Володимира, Гасія, Гафінія, Еліонора, Єва, Зиновія, Інеса, Леонтина, Любомира, Маура, Миролюба, Мокрина, Оринія, Сабіна, Фотинія, Юхана (по 1). Усього 76 жіночих імен.

Отже, до групи найуживаніших потрапили жіночі імена *Марія, Анна, Катерина, Єфросина, Анастасія, Ольга, Параскева, Любов, Стефанія, Євдокія, Розалія, Надія, Олена, Софія, Ірина, Оксана* та чоловічі імена *Іван, Михайло, Василь, Микола, Степан, Андрій, Олексій, Теодор, Григорій, Володимир, Петро, Богдан, Ярослав*.

У різні часові відрізки мода на імена змінювалася, проте безперечними лідерами можна назвати антропоніми *Марія* (1235 іменованих) та *Іван* (1003 іменованих), що, зрештою, відповідає загальноукраїнським (та й не тільки) традиціям іменування.

Рейтинг популярних імен періодично змінювався. Наприклад, жіноче ім'я *Катерина* вперше в метриці народжених зафіксовано в 1776 р. і з того часу трапляється спорадично. А вже з 1810 р. до 1936 р. воно належить до імен-лідерів, відповідно посідаючи першу, другу і третю сходинки в рейтингу імен кожного року. Особливо популярним воно виявилось у 1821 р. – цим іменем охрещено 18 дівчат, у 1914 р. – 16, у 1859 р. – 12, у 1929 р. – 11, у 1910 р. та 1912 р. – по 10. Ім'я *Стефанія* вперше фіксуємо в 1912 р. До 1922 р. воно трапляється дуже рідко. Уже в 1923 р. зафіксовано 3 вжитки імені. З 1931 р. до 1945 р. це ім'я є особливо популярним і в щорічних рейтингах посідає відповідно першу, другу і третю сходинки. Наприклад, у 1932 р. іменем *Стефанія* при хрещенні названо 16 дівчат. Метричні книги Розвадова ім'я *Ольга* вперше фіксують у 1911 р. А вже з 1930 р. до 1970 р. воно посідає перші три сходинки щорічних рейтингів. У 1957 р., наприклад, цим іменем названо 10 дівчат, у 1947 р. – 8, у 1943 р. – 7. Жіноче ім'я *Любов* вперше зафіксовано у 1940 р., а вже упродовж 1947-1965 рр. воно посідає перші сходинки в рейтингу. Наприклад, у 1959 р. так названо 12 дівчат, у 1956 р. – 11, 1958 р. – 9.

Чоловіче ім'я *Володимир* стає дуже популярним у Розвадові 50-х рр. ХХ ст., посідаючи перші сходинки рейтингу чоловічих імен. Цю популярність спостерігаємо до 1970 р. За 20 років іменем *Володимир* названо 98 хлопців.

Цікаво, що популярне в Україні ім'я *Тарас* вперше в розвадівських метриках зафіксовано лише в 1962 р. До 1970 р. цим іменем названо 7 хлопців.

Узагалі дослідники української антропонімії виділяють кілька мотивів вибору імен для новонароджених. П. Чучка, зокрема, вважає, що основними мотивами найменування дітей тим чи іншим іменем були: 1) побожність чи забобонність батьків; 2) родинні традиції; 3) визначні чи авторитетні особи; г) вплив часу [6, с. 42]. Такої ж думки дотримується й І. Денис (Ханас) у монографії "Українські традиції при найменуванні дитини на території Опілля" [2, с. 174]. Відомий ономаст М. Худаш виділяє три основні мотиви надавання імен: 1) вибір і надавання імен за церковним календарем чи святцями („принесені імена”); 2) вибір і надавання дітям імен на чийсь честь; 3) вибір імен, продиктований модою або традицією іменування в певній місцевості [5, с. 184].

Аналіз метрик хрещених засвідчив, що деякі священники особливо строго дотримувалися звичаю номінації, зокрема часто називали немовля відповідно до церковного календаря. Наприклад, ім'я *Євдокія* найчастіше отримували дівчата, народжені

або хрещені 14 березня, ім'я *Микола* – хлопці, народжені або хрещені 19 грудня, імена *Петро* або *Павло* – хлопці, народжені або хрещені 12 липня тощо.

Узагалі вибрати ім'я для дитини могли батьки (особливо чітко це простежується у XX ст.), куми, баба-повитуха або священник. Для номінації позашлюбних дітей (статусу *illegitimi*) у XIX ст. імена обирали тільки священники.

Як свідчать метрики, у XVIII - XIX ст. особливо поширеним був звичай надавати позашлюбним дітям рідкісні імена (див. таблицю 1, 2)

Таблиця 1.

**Номінація позашлюбних дітей у розвадівських церковних метриках
(жіночий іменник)**

Ім'я	Кількість іменованих	Роки
Ірина/Ірена	7	1822, 1823, 1837, 1853, 1861, 1864,
Агафія	6	1840, 1851, 1856, 1860, 1878, 1907
Матрона	5	1843, 1846, 1876, 1884, 1887
Варвара	4	1815, 1855, 1860, 1895
Меланія	3	1887, 1890, 1896
Юліана (Юлія)	3	1802, 1844, 1912
Дарія	2	1822, 1849
Марта	2	1860, 1902
Ксенія	2	1888, 1904
Февронія	2	1823, 1836
Олександра	2	1859
Наталія	2	1852, 1895
Гафінія	1	1853
Домініка	1	1852
Єфимія	1	1826
Магдалена	1	1886
Маура	1	1858
Олена	1	1830
Павліна	1	1896
Параскева	1	1824
Теодосія	1	1856
Фотинія	1	1859
Христина	1	1897
Юстина	1	1846

Таблиця 2

**Номінація позашлюбних дітей у розвадівських церковних метриках
(чоловічий іменник)**

Ім'я	Кількість іменованих	Роки
Сильвестр	4	1845, 1847, 1887, 1891
Іларіон	3	1859, 1860, 1862
Лука	3	1822, 1824, 1885

Роман	3	1885, 1887, 1890
Кирило	3	1843, 1844, 1863
Клеменс	2	1860, 1875
Леонтій	2	1837, 1844
Матвій	2	1844, 1893
Пилип	2	1818, 1859
Сава	2	1875, 1877
Тигус	2	1854, 1861
Трохим	2	1875, 1894
Антоній	2	1829, 1849
Єфрем	2	1854, 1861
Полікарп	2	1838, 1854
Діонісій	2	1860
Атанасій	2	1887, 1892
Павло	2	1829, 1852
Прокіп	2	1845
Амбросій	1	1890
Ананіс	1	1863
Андронік	1	1890
Аполлон	1	1809
Віктор	1	1839
Володимир	1	1858
Гаврило	1	1829
Герасим	1	1876
Гнат	1	1927
Дем'ян	1	1880
Елізій	1	1860
Еміліян	1	1859
Ілля	1	1848
Йосафат	1	1880
Кипріян	1	1856
Клементій	1	1838
Корнелій	1	1857
Кузьма	1	1832
Лонгін	1	1862
Маркіян	1	1849
Марко	1	1902
Мартин	1	1861
Мелетій	1	1816
Нестор	1	1863
Онопрій	1	1827
Онуфрій	1	1891
Павло	1	1829
Пантелеймон	1	1851
Патрицій	1	1847
Пахом	1	1862

Платон	1	1861
Софроній	1	1851
Тома/Хома	2	1829, 1861

Отже, бачимо, що найчастіше позашлюбних дітей у XIX ст. в Розвадові називали іменами *Ірина/Ірена, Агафія, Матрона, Варвара, Меланія, Юліана, Сильвестр, Іларіон, Лука, Роман, Кирило*. Рідкісні імена *Аполлон, Платон, Софроній, Патрицій, Пахом, Клеменс, Діонісій, Титус, Фотинія, Маура, Домініка, Гафінія* були незвичними в сільському антропоніміконі, тому свідчили про статус *illegitimi*.

Крім позашлюбних дітей, рідкісними для сільського антропонімікону іменами називали дітей священиків (*Марія-Кароліна, Юліан*), солтисів (*Валер'ян* на честь хрещеного батька Валер'яна Олушувського), представників інших національностей (*Кароль, Генріх* – німці).

Щоправда, мода на імена змінювалася, і ті імена, якими колись називали позашлюбних дітей, через 40-50 років ставали популярними. Наприклад, упродовж 1885-1890 рр. іменем *Роман* називали немовлят статусу *illegitimi*. А вже протягом 1930-1951 рр. ім'я *Роман* – одне з перших у рейтингу популярних чоловічих імен. За 21 рік так названо аж 141 розвадівського хлопця. Подібну ситуацію спостерігаємо і з іменем *Ірина*. Упродовж 1822-1864 рр. так називали лише позашлюбних немовлят, а протягом 1935-1955 рр. цим антропонімом поіменовано 21 дівчину. Зрештою, номінація позашлюбної дитини залежала від кількох чинників: 1) на честь якого святого припадав день народження або хрещення немовляти; 2) особи священика (не всі священики називали позашлюбних дітей рідкісними іменами); 3) соціального стану матері-одиначки (якщо така дитина народжувалась у замужній сім'ї або сім'ї солтисів, то їй давали традиційне для того часу ім'я: *Ксенія, Февронія, Параскева, Ілля, Дем'ян*); 4) політики церковної влади в той чи інший період. Як видно з таблиць, звичай іменувати позашлюбних дітей рідкісними іменами побутував у Розвадові практично лише в XIX ст. У XX ст. таких випадків зафіксовано тільки 6. У цей час священики хоч і записували в окрему графу метрики статус охрещеного, проте імена новонародженим давали вже традиційні для того періоду.

Зафіксовано в метриках народжених і подвійні чоловічі та жіночі імена. Уперше подвійні імена (ПІ) вжито у 1832 р., коли двом дівчатам дано ім'я *Марія-Магдалена*. У 1899 р. вжито ім'я *Марія-Кароліна* для дочки священика Любінецького, яку назвали на честь матері Кароліни. Перша фіксація чоловічого ПІ належить до 1880 р. Новонародженого охрестили *Євстахієм-Тимофієм*. Незвичне ПІ зафіксовано у 1910 р. – Франц-Йосип. Така назва свідчить про те, що дитина народилася в неукраїнській сім'ї. Хоч у графі "Релігія" зазначено „греко-католик” і соціальний стан батьків позначено як „рільники місцеві”, усе ж батько охрещеного – Петро Георг, син Філіппа і Єлизавети Готт.

Найбільше ПІ зафіксовано у 20 - 60 роках XX ст. Цікаво, що найчастіше ПІ давали тоді, коли: 1) батьки хотіли охрестити дитину слов'янським за походженням іменем. Наприклад, *Богдан-Андрій* (1930), *Богдан-Василь* (1962), *Богдан-Дмитро* (1938), *Богдан-Іван* (1953, 1954 – 4 іменованих), *Богдан-Михайло* (1910, 1938, 1953, 1956 роки – 4 іменованих), *Богдан-Петро* (1952), *Богдан-Теодор* (1923), *Василь-Богдан* (1940, 1953), *Григорій-Богдан* (1937 р., 1952) р., *Іван-Богдан* (1936, 1951, 1954, 1955 рр.), *Михайло-Богдан* (1933, 1938), *Стефан-Богдан* (1952); *Володимир-Василь* (1954), *Володимир-Мирон* (1953), *Володимир-Юрій* (1958), *Ілля-Володимир* (1941), *Микола-Володимир* (1935, 1945), *Михайло-Володимир* (1936); *Ярослав-Богдан* (1947), *Ярослав-Василь* (1951, 1952), *Ярослав-Микола* (1944, 1951, 1952), *Ярослав-Михайло* (1545, 1954), *Ярослав-Роман* (1955), *Ярослав-Юрій* (1956), *Микола-Ярослав* (1945); *Стефан-Станіслав* (1934), *Стефан-Мирослав* (1957.),

Любомир-Василь (1941), *Любомир-Іван* (1953), *Михайло-Любомир* (1951) та ін.; 2) день хрещення або народження дитини випадав на шанування якогось святого, а батьки хотіли назвати немовля іншим іменем, тому компромісним рішенням було найменування дитини ПП (наприклад, у 1935 р. хлопчика названо *Миколою-Володимиром*, оскільки він народився 19 грудня на Миколая, у 1938 р. хлопця названо *Богданом-Дмитром*, бо він народився 7 листопада у переддень свята Дмитрія); 3) батьки не могли зупинитись на виборі одного імені через різні уподобання або кожен хотів назвати дитину в честь себе чи когось із родичів (наприклад, у 1899 р. дочку священника названо *Марією-Кароліною* на честь Богородиці та матері дівчинки Кароліни; у 1963 р. новонароджену охрестили ПП *Марія-Наталка*, оскільки батько хотів назвати дочку Наталкою, а бабуся Марія – Марією).

З 1753 до 1970 роув. чоловічими ПП при хрещенні названо 108 осіб, найчастіше хлопчиків названо іменами *Богдан-Іван*, *Богдан-Михайло*, *Іван-Богдан*, *Ярослав-Микола* (по 4 дитини на кожне ім'я), відтак іменами *Ігор-Іван*, *Ярослав-Михайло*, *Ярослав-Василь* (по 3 особи), далі *Ігор-Іван*, *Григорій-Богдан*, *Микола-Володимир*, *Михайло-Володимир*, *Мирон-Михайло*, *Роман-Василь*, *Роман-Ярослав*, *Ярослав-Василь*, *Ярослав-Юрій* (по 2 особи). Аналіз зафіксованих чоловічих ПП показав, що найбільш уживаними у двоімennій сполуці виявилися імена **Ярослав** (16 ПП – *Ярослав-Богдан*, *Ярослав-Василь*, *Ярослав-Іван*, *Ярослав-Мар'ян*, *Ярослав-Микола*, *Ярослав-Михайло*, *Ярослав-Петро*, *Ярослав-Роман*, *Ярослав-Станіслав*, *Ярослав-Юрій*, *Василь-Ярослав*, *Іван-Ярослав*, *Микола-Ярослав*, *Олег-Ярослав*, *Роман-Ярослав*, *Степан-Ярослав*), **Богдан** (15 ПП – *Богдан-Андрій*, *Богдан-Василь*, *Богдан-Дмитро*, *Богдан-Іван*, *Богдан-Михайло*, *Богдан-Петро*, *Богдан-Роман*, *Богдан-Теодор*, *Василь-Богдан*, *Григорій-Богдан*, *Іван-Богдан*, *Ігор-Богдан*, *Михайло-Богдан*, *Стефан-Богдан*, *Ярослав-Богдан*), **Іван** (12 ПП – *Іван-Богдан*, *Іван-Ігор*, *Іван-Микола*, *Іван-Ярослав*, *Богдан-Іван*, *Зеновій-Іван*, *Ігор-Іван*, *Любомир-Іван*, *Мирон-Іван*, *Тарас-Іван*, *Ярослав-Іван*), **Василь** (9 ПП – *Василь-Антін*, *Василь-Богдан*, *Василь-Ярослав*, *Богдан-Василь*, *Віталій-Василь*, *Володимир-Василь*, *Любомир-Василь*, *Роман-Василь*, *Ярослав-Василь*), **Микола** (10 ПП – *Микола-Володимир*, *Микола-Зиновій*, *Микола-Орест*, *Микола-Ярослав*, *Андрій-Микола*, *Іван-Микола*, *Ілля-Микола*, *Мирон-Микола*, *Стефан-Микола*, *Ярослав-Микола*), **Степан** (8 ПП – *Стефан-Богдан*, *Стефан-Микола*, *Степан-Мирон*, *Стефан-Мирослав*, *Степан-Станіслав*, *Ігор-Степан*, *Тарас-Степан*, *Степан-Ярослав*), **Михайло** (8 ПП – *Михайло-Богдан*, *Михайло-Володимир*, *Михайло-Любомир*, *Михайло-Роман*, *Богдан-Михайло*, *Мирон-Михайло*, *Ярослав-Михайло*, *Орест-Михайло*), **Роман** (6 ПП – *Роман-Василь*, *Роман-Данило*, *Роман-Зиновій*, *Роман-Теодор*, *Роман-Ярослав*, *Ярослав-Роман*), **Ігор** (6 ПП – *Ігор-Богдан*, *Ігор-Іван*, *Ігор-Мирон*, *Ігор-Степан*, *Іван-Ігор*, *Мирослав-Ігор*), **Мирон** (6 ПП – *Мирон-Іван*, *Мирон-Микола*, *Мирон-Михайло*, *Володимир-Мирон*, *Ігор-Мирон*, *Степан-Мирон*), **Орест** (4 ПП – *Орест-Михайло*, *Володимир-Орест*, *Іван-Орест*, *Микола-Орест*), **Андрій** (3 ПП – *Андрій-Микола*, *Богдан-Андрій*, *Олександр-Андрій*), **Зиновій** (3 ПП – *Зиновій-Іван*, *Роман-Зиновій*, *Микола-Зиновій*), **Любомир** (3 ПП – *Любомир-Василь*, *Любомир-Іван*, *Михайло-Любомир*).

Упродовж 1953-1970 років жіночими ПП при хрещенні названо 77 дівчат. Усього зафіксовано 65 жіночих ПП, найуживанішим з-поміж яких виявилось ім'я *Ярослава-Марія* (5 осіб). По дві дівчини названо іменами *Анна-Любов*, *Катерина-Марія*, *Лідія-Марія*, *Любов-Катерина*, *Марія-Магдалена*, *Марія-Надія*, *Ольга-Марія*, *Стефанія-Надія*. Щодо сполучуваності в жіночому ПП найуживанішими виявилися імена: **Марія** (20 ПП – *Марія-Анна*, *Марія-Галина*, *Марія-Кароліна*, *Марія-Леся*, *Марія-Магдалена*, *Марія-Миронія*, *Марія-Надія*, *Марія-Наталка*, *Марія-Ольга*, *Марія-Стефанія*, *Марія-Ярослава*, *Катерина-Марія*, *Леся-Марія*, *Лідія-Марія*, *Любов-Марія*, *Оксана-Марія*, *Ольга-Марія*, *Софія-Марія*, *Станіслава-Марія*, *Ярослава-Марія*), **Ольга** (10 ПП – *Ольга-Анна*, *Ольга-Зиновія*, *Ольга-*

Іванна, Ольга-Марія, Ольга-Уляна, Даниїла-Ольга, Ірина-Ольга, Марія-Ольга, Надія-Ольга, Ярослава-Ольга), **Надія** (9 ПІ – Надія-Анна, Надія-Капіталіна, Надія-Олена, Надія-Ольга, Надія-Стефанія, Надія-Ярослава, Віра-Надія, Марія-Надія, Стефанія-Надія), **Ярослава** (9 ПІ – Ярослава-Анастасія, Ярослава-Катерина, Ярослава-Любов, Ярослава-Марія, Ярослава-Олександра, Ярослава-Ольга, Віра-Ярослава, Марія-Ярослава, Надія-Ярослава), **Анна** (8 ПІ – Анна-Ірина, Анна-Любов, Анна-Оксана, Валентина-Анна, Ірина-Анна, Марія-Анна, Надія-Анна, Ольга-Анна), **Стефанія** (8 ПІ – Стефанія-Віра, Стефанія-Надія, Галина-Стефанія, Дарія-Стефанія, Ліда-Стефанія, Марія-Стефанія, Надія-Стефанія, Олександра-Стефанія), **Віра** (5 ПІ – Віра-Надія, Віра-Олександра, Віра-Ярослава, Володимира-Віра, Стефанія-Віра), **Ірина** (5 ПІ – Ірина-Анна, Ірина-Іванна, Ірина-Ольга, Ірина-Павліна, Анна-Ірина), **Оксана** (5 ПІ – Оксана-Гликерія, Оксана-Марія, Оксана-Тетяна, Анна-Оксана, Тетяна-Оксана), **Любов** (4 ПІ – Любов-Катерина, Любов-Марія, Анна-Любов, Ярослава-Любов), **Катерина** (3 ПІ – Катерина-Марія, Любов-Катерина, Ярослава-Катерина), **Олександра** (3 ПІ – Олександра-Стефанія, Віра-Олександра, Ярослава-Олександра), **Тетяна** (3 ПІ – Тетяна-Оксана, Тетяна-Світлана, Оксана-Тетяна).

Отже, подвійні імена при хрещенні особливо популярними були в 30-60 роках ХХ ст. Вони переважно склалися з поширених у Розвадові чоловічих та жіночих імен, проте нерідко фіксуємо й досить рідкісні імена: *Даниїла-Ольга, Дарія-Звенислава, Марія-Миронія, Марія-Магдалена, Надія-Капіталіна, Олена-Теодора, Оксана-Гликерія, Франц-Йосиф*.

У метричних книгах народжених маємо не лише однослівну модель номінації, але й двослівну (*Анна Березиха, Євдокія Пиндичка, Гандзя Гірників, Марія Малайка*), трислівну (*Анна Гриниха Василькова, Агафія Івана Николишиного*) та описову (*Марія Івана Панчишиного жона, Пелагія Козачиха з Дроговижа*). Такі моделі вжито для номінації батьків та хрещених батьків, а також для баб-повитух. І якщо однослівна модель переважно репрезентована канонічною формою імені або повною формою, адаптованою на україномовному ґрунті, то у двослівних та трислівних номінаціях, зафіксованих у метриках ХVІІІ-ХІХ ст. є також суфіксальні, усічені та суфіксально-усічені варіанти імен (*Гриць, Луць, Яць, Федь, Гринь, Гандзя* та ін.), які були експресивно нейтральними, оскільки, як зазначає Г. Бучко, вживалися в офіційних документах [1, с. 6].

У метриках вінчаних цікаво простежити номінацію осіб відповідно до номінативних моделей, також ці книги допомагають встановити, із якого села з'явилися нові прізвища в Розвадові, і показують соціальне розшарування села крізь призму номінації.

Наприклад, цікаві записи зроблено в найдавнішій метриці вінчаних Розвадова за 1753-1754 рр., які крізь призму номінації репрезентують соціальні прошарки села. Наприклад, якщо вінчався звичайний селянин, то священники записували текст такого змісту: „Тріємъ заповідемъ бувшимъ в мимошедшия неділи, а ихъ жадная перепона не показалася. Азь, ісерей Крижановский, парохъ Розвадівський, вінчахъ **працьовитого молодця** (жирний курсив мій – О. С.-Ш.) *Матвія Білика со дівицею Анною, цуркою Онуфрія Верещак*” [МВ, т. I, с. 65]. Таких записів найбільше. Якщо ж одружувалися солтиси, діти солтисів, священників, дяків, або наречений чи наречена були з міста Миколаєва, то номінацію „працьовитий молодець, вдівець” замінювали на „вучтивий молодець”, „славетний молодець”, а слово „дівиця” на „панна”: „Тріємъ заповідемъ бувшимъ в мимошедшия неділи, а ихъ жадная перепона не показалася. Аз, ісерей Крижановский, парохъ Розвадівський, вінчахъ **славетного молодця Якова, сина Андреевого з Глухівця, з панною Марією, цоркою Василя Косача, солтиса Розвадівського**” [МВ, т. I, с. 73]; „Тріємъ заповідемъ бувшимъ в мимошедшия неділи, а ихъ жадная перепона не

показалася. *Аз, ієрей Крижановский, парохъ Розвадівский, вінчахъ вуцтывого молодця Якова, сина Івана Ковалишиного з Пісків з вуцтывою панною, цоркою Семеона солтиса розвадівського, по прозвищу Сметаняка*” [МВ, т. I, с. 55]; „...вінчахъ славетного молодця **Василя солтиса Луб'янського зі славетною дівцею Анастасією, дочкою Семеона солтиса Розвадівського**” [МВ, т. I, с. 67]; „...вінчахъ вуцтывого молодця **Максима Головача з вуцтывою панною Пелагією, цоркою Семеона Сметаняка, солтиса**” [МВ, т. I, с. 67]; „... вінчахъ вуцтывого **вдівця Григорія Ліру з града Миколаєва со вдовою Марією Грицихою Петриковою**” [МВ, т. I, с. 71] та ін.

У „Метриці вінчаних села Розвадова 1753 - 1784 рр.” також зафіксовано цікаві номінації для нареченої із компонентом „наймичка”, який указував на соціальний стан: „Тріємъ заповідемъ бувшимъ в мимошедших неділі, а ихъ жадная перепона не показалася. *Аз, ієрей Крижановский, парохъ Розвадівский, вінчахъ працьовитого молодця Теодора сина Івана Демкового з дівцею Меланкою, наймичкою Олексія Гудковского*” [МВ, т. I, с. 70]; „Тріємъ заповідемъ бувшимъ в мимошедших неділі, а ихъ жадная перепона не показалася. *Аз, ієрей Крижановский, парохъ Розвадівский, вінчахъ вуцтывого молодця Матвія Головача солтиса з дівцею Марією на тому часі ту служаскою*” [МВ, т. I, с. 71]; „Тріємъ заповідемъ бувшимъ в мимошедших неділі, а ихъ жадная перепона не показалася. *Аз, ієрей Крижановский, парохъ Розвадівский, вінчахъ працьовитого вдовця Данила сина Гната Николішиного з дівцею Еленою наймичкою Р. Wronovskoho*” [МВ, т. I, с. 72].

У „Метриці померлих 1753 - 1784 рр.” можна зафіксувати різноманітні моделі номінацій, причому існують певні тенденції, зокрема, якщо помирав хлопець чи дівчина, то номінація виглядала так: *молодець Іван Гриня Лаврінця, молодець Петро Гриця Петрикового син, молодець Максим син Теодора Гринихи Танчиної, дівця Марія цорка Теодора Павлика, дівця Пелагія Івана Мушія* та ін. Якщо помиралі одружені, то номінація виглядала так: *Раба Божя Анна жона Андрея Білика, Раб Божий Теодор син Івана Глухого, Раб Божий Іван Лашків; Сфімія Дудиха, Ксенія Локомска Стефаниха, Марія Іваниха Мидзина* та ін.

У всіх трьох метриках (хрещених, вінчаних і померлих) за 1753 - 1784 рр. для називання жінок і дітей переважають номінації жінки за чоловіком або дітей за батьком, проте зафіксовано кілька номінацій за матір'ю (*Пелагія цорка Лесихи Грицкової*), вітчимою (*Анастасія пасербиця Івана Гринишиного* [МВ, т. I, с. 74]) одна номінація – за сестрою: (*Марія сестра Сенихи Сметанячки (солтиски)* [МП, т. I, с. 94]).

Є кілька номінацій подвійної посесивності: *молодець Максим син Теодора Гринихи Танчиної, дівця Марія цорка вдови Тетяни сестри Оницихи Верещаквої* [МВ, т. I, с. 63].

Номінація осіб у метриках хрещених, вінчаних і померлих села Розвадова, безумовно, потребує ще детальних ономастичних студій, оскільки зібрано багатий і цікавий антропонімний матеріал. Перспективним є дослідження номінативних моделей у церковних метриках XVIII - XIX ст., укладання та аналіз розвадівського іменника 1970 - 2017 років, дослідження прізвищ у синхронії та діахронії.

1. Бучко Г. Йосифінська і Францисканська метрики як джерело дослідження антропонімії на західноукраїнських землях / Г. Бучко // Бучко Г., Бучко Д. Історична та сучасна українська ономастика. – Чернівці, 2013. – С. 4-11.

2. Денис (Ханас) І. Українські традиції при найменуванні дитини на території Опілля / Ірина Денис (Ханас). – Львів, 2013. – 232 с.

3. Керста Р. Українська антропонімія XVI ст.. Чоловічі іменування / Р.Й. Керста. – Київ, 1984.
4. Skolozdra O. Номінація осіб у “Метриці хрещених села Розвадова 1753-1784 рр.” / О. Skolozdra // Вісник Львівського ун-ту. Серія філолог. – Львів, 2012. – Вип. 57. – С. 202-210.
5. Худаш М.Л.З історії української антропонімії / Михайло Худаш. – Київ, 1977. – 236 с.
6. Чучка П.П. Антропонімія Закарпаття (Вступ та імена) / Павло Чучка. – Ужгород, 1970. – 103 с.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Метрика хрещених, вінчаних і померлих села Розвадова. – Т. I. – 1753-1784.
2. Метрика хрещених села Розвадова. – Т. II-XI.
3. Метрика вінчаних села Розвадова. – Т. II-V.
4. Метрика померлих села Розвадова. – Т. II-VI.

СПИСОК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ ДЖЕРЕЛ ДОСЛІДЖЕННЯ

- МВ – „Метрика вінчаних села Розвадова. – Т. I. – 1753-1784 рр.
МП – „Метрика померлих села Розвадова. – Т. I. – 1753-1784 рр.

Стаття надійшла до редколегії 20. 04. 2017

доопрацьована 30. 05. 2017

прийнята до друку 15. 08. 2017

ROZVADIV CHURCH CERTIFICATES AS AN IMPORTANT SOURCE FOR THE RESEARCH OF VILLAGE ANTHROPONYMY

Olesia Skolozdra-Shepitko

*Ivan Franko National University of Lviv
The Ivan Kovalyk Department of Ukrainian Language,
1/234, Universytets'ka Str., 79602 Lviv, Ukraine,
phone. (380322)239 47 17*

The article substantiates importance of using church baptism certificates, marriage certificates and death certificates as one of the key sources of researching anthroponymy of a specific village. Thus, on the basis of church certificates over the period 1753-1970 the article analyzes nomination peculiarities of Rozvadiv village residents in Mykolayiv region of Lviv oblast.

On the basis of baptism certificate it was established what names were given to newborns in different time periods, how nomination fashion has changed, what factors influenced the choice of names for newborns, how the children of unmarried parents were named, peculiarities of using double names. The rating of most popular male and female names in Rozvadiv over the period of 200 years was compiled.

It was established that top female names were Maria, Anna, Kateryna, Yefrosyna, Anastasia, Ol'ha, Paraskeva, Liubov, Stefania; male rating of Rozvadiv represent anthroponyms Ivan, Myhailo, Vasyl', Mykola, Stepan, Roman, Andriy, Oleksiy, Teodor, Hryhoriy, Volodymyr, Petro, Bohdan. Rare names in the XIX century were mostly used to name children of unmarried parents (Apollon, Dionisiy, Tytus, Patrytsiy, Platon, Maura, Fotynia, Hafinia), children of priests (Yulian, Maria-Karolina) and representative of other nationalities (Henrih, Karol', Franz-Yosyf).

It was in the XX century when double names were the most popular, while in the XVIII they were not recorded and in the XIX century they were sporadic names.

The article also states that in baptism certificates there is not only one-word nomination model, which was used for newborns, but also two-word ones, three-word and descriptive ones. These models were used for parents, god parents and midwives.

The oldest church marriage certificate allowed us to trace peculiarities of village social layers through the prism of nomination, while church death certificate – different models of nomination in relation to the age and social condition.

Key words: nomination, anthroponymics, proper name, double name, most common names.